

bilo toraj le o pravem času oddati trgovcu les, in ta jim potem ni mogel ničesar storiti; če pa niso držali svoje besede, dolžni so bili „aro“ povrniti v dvojnem znesku; res jih je zadelo to hudo, ker je bila „ara“ visoka; a krivi so si bili tega sami, trgovcu se ne more očitati, da je oderuh. Če jih pa pri tem ni zadela nikaka krivda ali pa če je bil trgovec kriv, da se pogodba ni spolnila, tedaj pa so bili opravičeni v zmislu § 908. o. d. z. pred civilnim sodnikom vgovarjati tožnikovej zahtevi.

Ako slednjič še opomnim, da določbe o oderuštvi ne veljajo za trgovska opravila, pri katerih sta upnik in dolžnik trgovca v zmislu čl. 4., 5. in 6. trgovskega zakonika z dne 17. decembra 1862., št. 1. d. z. ex 1863., povedal sem to, kar je bilo temu spisu namen; kajti zakon z dne 28. maja 1881. št. 47. d. z. obsega še druge za kazenskega kakor tudi za civilnega sodnika važne določbe, katerih razpravljati pa tukaj ne nameravam.

Dr. K.

Komu se sme prisoditi odškodnina v kazenskej pravdi?

Rešitev vprašanja, komu gre prisoditi odškodnino? v kazenskej pravdi, je toliko važna, da se mi zdi umestno, pozornost častitih čitateljev „Slov. Pravnika“ vnovič obrniti na isto; in to tem bolj, ker v obširni literaturi, narasli ob priliki razmotrivanja načel kazensko-pravdnega reda z dne 23. maja 1873., vsaj kolikor mi nje je bilo dozdej na razpolaganje, ne nahajam enakega proizvoda, in je „Slov. Pravnika“ prvi časnik, koji je odpri svoja predala dotičnej razpravi.

Temeljita in povsem jasna in prepričalno podprta razprava g. X. v 3. številki tega lista podaja nam o namenu in pogojih adhaesivnega postopka toliko velevažnih podatkov, da bi bilo popolnoma odveč, ta moment razkladati še dalje. Ali dovoljeno mi bodi posebno povdarjati, da po moji misli

s tem še ni rešeno vprašanje, ali gre poškodovanemu, koji se kazenskemu postopku izrečno ni pridružil, prisoditi ob priliki kazenske razsoje tudi zahtevano odškodnino, ali ne?

Gosp. X. poskuša ostrini tega vprašanja izogniti se, postavlja je (na strani 70., pod št. 4.) načelo, da za pridruženje ni treba, da se vrši v določeni obliki, da le ni dvomno, da zahteva poškodovani, naj se njegova določeno izražena odškodninska zahteva reši v kazenski pravdi. Dobro — če zadostuje prošnja poškodovanca, stavljena v dotični ovadbi, oziroma tekom poizvedeb ali preiskave in slučajno tudi glavne razprave, naj se mu prisodi odškodnina, temu načelu, nimam proti temu ničesar oporekati, vprašam le: Vgaja-li ta misel pojmu pravnega (dostojnega) naznila (gehörig formalisirt) kojega nahajamo v razlogih plen. razsoje z dne 28. junija 1882., št. 5247., (št. 466. zbirke) dalje, vgaja-li ista tenoru stavka v § 48. št. 1. alin. 2. k. p. r. „če izreče voljo pristopiti kazenski pravdi“.

Mislím, da ne; vsaj dokazila, s kojimi podpira g. X. svojo trditev, mi niso nikakor odvzela prepričanja, da zahtevati odškodbo in priklopiti se kaz. postopku, ni eno in isto; in s tem, da jaz previdim mej obema izjavama bistveno in tudi, kakor že rečeno, v praksi nahajajočo se razliko, ne provzročim nikakoršne nedoslednosti.

V tem uverjenji podpira me — vsaj meni se to dozdeva — tudi Mitterbacher (pag. 5. št. 2.) trdeč: „pogoj adhaesivne „pravde je dokazilo številno naznačenega zahtevka kaznjivim dejanjem poškodovanega (die Nachweisung eines ziffermässigen privatrechtlichen Anspruches seitens des durch die strafbare Handlung Verletzten); in njega izjava, da se „pridruži zaradi le-te kazenskemu postopku (sowie dessen „Erklärung, sich dieserwegen dem Strafverfahren anzuschliessen).“

Želeti bi bilo tedaj povsem natančnega določila edino merodajnega faktorja o tem, kaj si misli on o pojmu: „gehörig formalisirt“ — ker ni misliti, da bi bil ta izrek brez tehtnega vzroka našel pot v navedene razloge.

Nikakor mi pa ne vgaja načelo, da je pristop do začetka glavne razprave *conditio sine qua non* prisojila odškodnine v kaz. postopku.

Naj navedem samo par slučajev iz praktičnega življenja :

1. A zalučil je, da bi se maščeval, tedaj zgolj iz hudobije, precejšen kamen v izbo sosedovo, v kateri je bilo več ljudi, in razdrobil šipo. Poškodovani B, kot priča tekom poizvedeb zaslišan, ceni škodo razdrobljene šipe na 15 kr., ne da bi stavil kakega posebnega odškodninskega predloga, in ne da bi ga bil poizvedovalni sodnik o tem vprašal v zmislu § 172. k. p. r. — Pri glavni razpravi kot priča pod prisego zaslišani B zahteva, da se mu odškodnina 15 kr. pripozna.

2. Pri glavni razpravi proti znanemu tatu P. kot priča pod prisego zaslišani N. spozna v množini pri tatu vgrabljenih in kot *corpora delicti* v sodnici nahajajočih se reči tudi njemu (priči) vkradene zdaj že nekoliko predrugačene hlače in zahteva, ker istih v sedajni obliki več rabití ne more, odškodnine 2 gld. potom kazenske sodbe.

3. Državni pravdnik vpoloži zgolj na podlagi ovadbe v zmislu § 90. k. p. r. obtožbo, in poškodovani dobi še le pri glavnej razpravi priliko, potegovati se za svoje zasebnopravne zahteve.

V navedenih slučajih — in takih nam podaja vsakdanja praksa v izobilji — nahajamo vse podatke za prisojo, izvzemši tega, da poškodovanci svojih zahtev za-njo niso stavili še pred začetkom glavne razprave, in vender bi ne vgajalo glavnim načelom pravosodstva, odbiti povsem pojasnene in vtemeljene (§ 4. k. p. r.) odškodninske zahteve zgolj zaradi tega, ker so jih oglasili še le tekom omenjene razprave. To bi bil formalizem, hujši od rimskega; in nikakor ne v soglasji s popolnoma jasnimi načeli ravnokar citiranega paragrafa.

Vtegnilo bi se mi vgovarjati, da prisoja odškodnine v teh slučajih že formalno ni dopustljiva, ker le zasebnemu vdeležencu pristojna pravica, staviti končne predloge v zmislu §§ 4., 252. in 270. št. 5. k. p. r., nikakor pa ne zgolj poškodovanemu.

Ali tudi ta vgovor je v očigled izrazu in pomenu §§ 4. in 366. k. p. r. popolnoma nevtemeljen; kajti le odločna izjava poškodovanca, da ne zahteva prisoje odškodnine h krati z razsojo sploh, oproščuje sodišče dolžnosti § 366. (glej tudi Mitterbacher, Strafprocess-Ordnung pag. 628., § 365. alin. 1.), in ni misliti, da bi zakonodajalec popolnoma preziral zgolj poškodovanca, koji predpisom § 47. k. p. r. bodi si iz katerega koli vzroka ni vstregel, ter bi ga puščal preko bogato obdarjene mize pristopljive le zasebnemu vdeležencu stati nevslšanega v kotu kot popolnega siromaka.

Spominjam se še, da je imel pri nekem okrožnem sodišči prvosednik pri glavnej razpravi navado, v slučajih, ko poškodovanec priklopa k kazenskemu postopku pred razpravo ni naznanil — ga še pred začetkom razprave vprašati, ali se pridruži zarad svojih zasebnopravnih zahtev kaz. postopanju, ali ne. Meni se dozdeva, da bi bila taka pomoč za silo, ne glede na to, da v kazenskopravnem redu celo nima zaslombe, prav odveč: kajti jasna beseda zakona v večkrat navedenih §§ 4. in 366. hrani v svoji obliki in vsebini podatkov dovolj, ozirati se pri razsoji tudi na zahteve poškodovane osebe, koja se ali sploh ali vsaj pred začetkom razprave ni pridružila kazenskemu postopku.

Pleško.

Ocena načrta ogrskega dednega prava.

Napisal e. kr. dvorni svetnik dr. A. Randa v Pragi *).

Ko je izgubila aviticiteta veljavo in ko so se po dogodkih leta 1848. državnopravne in gospodarske razmere na Ogrskem popolnem spremenile, je nastala, kakor znano neizogibna potreba tudi staro ogrsko dedno pravo popolnem spremeniti. Še nujniši je nastala ta potreba, ko je bil z

*) V naslednjem podajamo prevod zanimive ocene prof. Rande o načrtu ogrskega dednega prava. Oceno to objavilo je že več strokovnih listov, med njimi tudi „Právník“ v št. 10. t. 1. in po tem prirejen je naš prevod.